

PM 2018: RI (Dnr 183-1791/2017)

Miljöprogrammet – Hållbar energianvändning, rapport nr 9/2017

Begäran om yttrande från stadsrevisionen, revisorsgrupp 1
Svarstid den 16 februari

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Som yttrande över stadsrevisionens rapport hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Stadsrevisionen har genomfört en granskning avseende miljöprogrammets mål ”Hållbar energianvändning”. Granskningen har omfattat kommunstyrelsen, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Stockholms Stadshus AB, AB Stockholmshem samt Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB).

Granskningen visar att kommunstyrelsens uppföljning av Miljöprogrammet har skett i enlighet med programmets intentioner. Stadsrevisionen anser att kommunstyrelsen bör klargöra hur kommunfullmäktige på bästa sätt kan få information om hur stadens miljöarbete bedrivs med ett långsiktigt perspektiv och enligt Stockholms stads miljöprogram. Vidare anser stadsrevisionen att kvalitetssäkring av de uppgifter som nämnder och bolag rapporterar samt grunder för beräkningar behöver utvecklas och begreppen ensas för att underlätta jämförelser och analyser.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadsrevisionens grundläggande slutsats är att uppföljning av miljöprogrammet har skett i enlighet med programmets intentioner. Miljöarbetet bedrivs integrerat som en del i ordinarie verksamhet och inte i separata redovisningssystem. Uppföljning sker inom ramen för ILS, stadens system för integrerad ledning och styrning, genom uppföljning av inriktningsmålet Ett klimatsmart Stockholm som brutits ner i sex verksamhetsområdesmål vilka har samma lydelse som miljöprogrammets sex inriktningsmål. Därmed följs miljöarbetet upp i tertialrapporter och i verksamhetsberättelse varav tertialrapport 2 och verksamhetsberättelsen beslutas av kommunfullmäktige. Stadsledningskontoret delar därmed inte stadsrevisionens uppfattning om att kommunfullmäktige inte får information om stadens miljöarbete. Stadsledningskontoret har valt att redovisa den

samlade uppföljningsrapporten, där alla Miljöprogrammets delmål följs upp, till kommunstyrelsen i samband med tertialrapport 1 för att rapporten ska kunna utgöra ett viktigt kunskapsunderlag i budgetarbetet.

Mina synpunkter

ILS är stadens system för integrerad ledning och styrning av verksamhet och ekonomi. Uppföljning av program och riktlinjer ska inordnas i budgeten, bland annat genom indikatorer och aktiviteter. Därigenom följs Miljöprogrammet upp tillsammans med den ordinarie uppföljningen av nämnder och styrelser ekonomi och verksamhet i den löpande tertialuppföljningen. Miljöarbetet bedrivs därmed integrerat som en del i ordinarie verksamhet och uppföljning sker inom ramen för ILS. Miljöprogrammet bryter ned och tydliggör det övergripande inriktningsmålet ”Ett klimatsmart Stockholm”. Stadsledningskontoret redovisar en samlad uppföljning till kommunstyrelsen i samband med tertialrapport 1 för att uppföljningsrapporten och åtgärdsförslagen ska kunna vara styrande i det budgetarbete som sker under våren. Miljöarbetet följs även upp i tertialrapport 2 och i verksamhetsberättelsen som beslutas av kommunfullmäktige. Revisionsrapporten pekar på behovet av att förbättra kvalitetssäkringen av de genom ILS:en inrapporterade uppgifterna. Likaså visar rapporten tydligt på att det i vissa fall måste till en utvecklad styrning och kontroll av energianvändningen. Idag används olika energiuppföljningssystem inom staden och vissa delar av organisationen saknar dessutom uppföljningssystem helt vilket försvårar stadens viktiga arbete med att minska stadens energianvändning och därmed dess klimatpåverkan. Detta bör förbättras. I övrigt hänvisas till stadsledningskontoret synpunkter.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som yttrande över stadsrevisionens rapport hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 24 januari 2018

KARIN WANNGÅRD

Bilaga

Revisionsrapporten

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Anna König Jerlmyr och Cecilia Brinck (båda M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Att säkerställa god uppföljning och rapportering är centralt för att miljömålen ska kunna uppnås. Upplägget med att uppföljningsansvaret för delmålen kopplas till den verksamhet som har genomförandeansvar torde vara klokt och effektivt. Därutöver kan ansvarsfördelningen för indikatorerna, där bara nämnder och bolag som har störst påverkan åläggs att rapportera, bli kostnadseffektiv då staden kan jobba med fler indikatorer samtidigt som administrationen hålls nere. Under remissrundan för stadens centrala miljöprogram 2016 - 2019 uppmärksammade vi tveksamheter kring vilka nämnder och bolag som ska ha ansvaret

för den samordnade uppföljningen. Denna otydlighet ansåg vi vara olycklig, och föreliggande revisionsrapport pekar nu också på resultatet av detta.

När det gäller delmålen inom Hållbar energianvändning är uppföljningen beroende av statistik från SCB som endast kommer en gång per år, varför det varken är praktiskt möjligt eller påkallat att följa upp indikatorer flera gånger per år. Förutom det praktiskt omöjliga skapar det dessutom ett onödigt administrativt arbete. Precis som vi skrev i vår reservation för miljöprogrammet så måste det åligga kommunstyrelsen att arbeta fram anvisningar för när och hur uppföljningsrapportering ska ske. Att så inte skett har uppenbarligen lett till ökad otydlighet i nämndens arbete.

Ärendet

Stadsrevisionen har genomfört en granskning avseende miljöprogrammets mål ”Hållbar energianvändning”. Målet syftar till att minska klimatpåverkan, effektivisera energianvändningen och växla över till ökad användning av förnyelsebar energi.

Målet är nedbrutet i fem delmål varav fyra omfattas av stadsrevisionens granskning:

- Staden ska verka för att utsläppen av växthusgaser minskar till högst 2,3 ton per invånare 2020.
- Staden ska genom energieffektiviseringar minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst 10 procent till år 2020.
- Långtgående energieffektivisering ska genomföras vid större ombyggnader.
- Stadens egen energiproduktion baserad på solenergi ska öka.

Kommunstyrelsen har det samordnande och övergripande ansvaret för uppföljning av Stockholms stads miljöprogram 2016-2019. Kommunfullmäktiges indikatorer med koppling till miljöprogrammet följs upp av kommunstyrelsen, genom stadens integrerade ledningssystem. Indikatorer följs upp löpande under året och presenteras i samband med tertialrapporter och verksamhetsberättelser till kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen genomför en årlig uppföljning av miljöprogrammet som redovisas i samband med tertialrapport 1 och som omfattar hela planperioden. Uppföljningen utgör underlag för bedömning av om delmålen kommer att nås för programperioden. Kommunstyrelsen kan uppmana och anmoda nämnder och styrelser att vidta åtgärder för att uppnå miljömålen. Därutöver följer kommunstyrelsen även löpande upp de mål som kommunfullmäktige fastställt för verksamhetsområdet i budgeten.

Stadsrevisionens granskning syftar till att bedöma om stadens har en tillräcklig styrning och uppföljning av miljöprogrammets övergripande mål ”Hållbar energianvändning”.

Granskningen har omfattat kommunstyrelsen, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Stockholms Stadshus AB, AB Stockholmshem samt Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB).

Utifrån granskningen lyfter stadsrevisionen några områden som presenteras nedan.

Stadsrevisionens sammantagna bedömning är att kommunstyrelsens uppföljning av miljöprogrammet har skett i enlighet med programmets struktur. Det finns en fastställd målstruktur som svarar mot miljöprogrammets intentioner. Resultatet inklusive de uppföljningsansvarigas förslag till åtgärder har sammanställts av stadsledningskontoret i en uppföljningsrapport och bifogats i tertialrapport 1. Den samlade uppföljningen inklusive åtgärdsförslagen används som underlag i budgetarbetet för 2018.

Uppföljningen av miljöprogrammet har inte redovisats till kommunfullmäktige trots att den ger värdefull information om miljöarbetet och huruvida målen kommer att nås på lång sikt. Det ställs dock inte krav i miljöprogrammet att uppföljningen ska redovisas till kommunfullmäktige. Stadsrevisionen anser att det bör klargöras hur kommunfullmäktige får ta del av denna information. Vidare framgår det inte i

uppföljningen hur åtgärdsförslagen ska omhändertas i den fortsatta styrningen och att kommunstyrelsen inte tagit någon samlad ställning till åtgärdsförslagen som framförs. Stadsrevisionen anser vidare att nämnder och bolagsstyrelser i sina tertiärrapporter bör ange prognos avseende volymer för köpt energi och inte enbart måluppfyllelse med färgkoderna grön, gul och röd.

Stadsrevisionen framför synpunkter på att styrningen och uppföljningen av miljöprogrammet kan utvecklas vad avser förtydliganden av uppföljningsansvarigas ansvar men även av definitioner, till exempel vilken yta som ska utgöra grund för beräkning av energiförbrukning. Kvalitetssäkringen av de uppgifter som nämnder och bolag rapporterar som grunder för beräkningar behöver enligt stadsrevisionen utvecklas och begreppen ensas för att underlätta jämförelser och analyser.

Stadsrevisionen framför även synpunkter på fastighetsnämnden. Bland annat kan nämnas att stadsrevisionen anser att fastighetsnämnden inte har formulerat relevanta mål i tillräcklig omfattning för de delmål som nämnden har genomförandeansvar för. Vidare har fastighetsnämnden inte heller beaktat kommunstyrelsens anmodan i årets uppföljningar om att revidera årsmålet 2017, och därmed öka stadens måluppfyllelse, för indikatorn Köpt energi (GWh).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 januari 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret har tagit del av stadsrevisionen granskning av miljöprogrammets mål ”Hållbar energianvändning”. Stadsledningskontoret konstaterar att stadsrevisionens grundläggande slutsats är att uppföljning av miljöprogrammet har skett i enlighet med programmets intentioner.

Stadens integrerade ledningssystem (ILS) är stadens system för integrerad ledning och styrning av verksamhet och ekonomi. Uppföljning av program och riktlinjer ska inordnas i budgeten, bland annat genom indikatorer och aktiviteter. Därigenom följs Miljöprogrammet upp tillsammans med den ordinarie uppföljningen av nämnder och styrelserns ekonomi och verksamhet i den löpande tertiärrapporteringen.

Miljöarbetet bedrivs därmed integrerat som en del i ordinarie verksamhet och uppföljning och ske inom ramen för ILS. Miljöprogrammet bryter ned och tydliggör det övergripande inriktningsmålet ”Ett klimatsmart Stockholm”.

Ansvar för genomförande och uppföljning av miljöprogrammets delmål är enligt kommunfullmäktiges beslut fördelat på nämnder och bolagsstyrelser. Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för uppföljningen av programmet. Nämnder och bolag har i uppdrag att bryta ner Miljöprogrammet i sin verksamhetsplanering utifrån genomförandeansvar och uppföljningsansvar. Av miljöprogrammet och stadsledningskontorets anvisningar framgår tydlig dels hur ansvaret fördelas och dels vad som förväntas av respektive uppföljnings- och genomförandeansvarige.

Det övergripande ansvaret för uppföljning av programmet sker genom bedömning av kommunfullmäktiges mål ”Ett klimatsmart Stockholm”. Nämnder och bolagsstyrelser med uppföljningsansvar ska sammanställa genomförandeansvarigas bedömningar över delmålens utveckling i ett samlat dokument och en gång per år presentera detta.

Med anledning av stadsrevisionens framförda synpunkt om att det inte framgår i uppföljningen hur åtgärdsförslagen ska omhändertas i den fortsatta styrningen och att kommunstyrelsen inte har tagit någon samlad ställning till åtgärdsförslagen vill stadsledningskontoret förtydliga att ett av syftena med den samlade uppföljningen är att den används som ett underlag i budgetarbetet och har därmed en viktig styrande effekt.

Stadsrevisionen anser att det bör klargöras hur kommunfullmäktige får ta del av den samlade uppföljningen då denna information inte redovisats separat till kommunfullmäktige. Stadsrevisionen har själva i sin bedömning noterat att det inte ställs krav i miljöprogrammet att uppföljningen ska redovisas till kommunfullmäktige. Stadsledningskontoret har valt att redovisa uppföljningsrapporten till kommunstyrelsen i samband med tertialrapport 1 för att rapporten är ett viktigt underlag i budgetarbete som sker under våren. Vidare ska miljöarbetet bedrivas integrerat som en del i ordinarie verksamhet och inte i separata redovisningssystem. Uppföljning ska ske inom ramen för ILS och följs därmed upp löpande under året och presenteras i samband med uppföljningen av kommunfullmäktiges inriktningsmål ”Ett klimatsmart Stockholm”. Inriktningsmålet är i sin tur nedbrutet i sex verksamhetsområdesmål, som synkroniserar med de sex inriktningsmålen i miljöprogrammet. Därmed följs miljöarbetet upp i tertialrapporter och i verksamhetsberättelse varav tertialrapport 2 och verksamhetsberättelsen beslutas av kommunfullmäktige. Stadsledningskontoret delar därmed inte stadsrevisionens uppfattning om att kommunfullmäktige inte får information om stadens miljöarbete.

Stadsrevisionen anser att nämnder och bolagsstyrelser i sina tertialrapporter bör ange prognos avseende volymer för köpt energi och inte enbart måluppfyllelse med prognoser för helåret om målet bedöms uppfyllas helt, delvis eller inte alls. Stadsledningskontorets konstaterar dock att detta är i linje med den instruktion som formuleras i anvisningar av stadsledningskontoret. Nämnder och bolagsstyrelser ska för samtliga indikatorer med periodiciteten årsrapportering i tertialrapport 1 och tertialrapport 2 lämna en prognos om målet bedöms uppfyllas helt, delvis eller inte alls, det vill säga det ställs inget krav på att en prognos uttrycks som en faktiskt prognosticerats utfall.

Kvalitetssäkringen av de uppgifter som nämnder och bolag rapporterar som grunder för beräkningar behöver enligt stadsrevisionen utvecklas och begreppen ensas för att underlätta jämförelser och analyser. Stadsledningskontoret har genom uppföljningsrapporten fångat upp detta upp och har i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden (energicentrum) arbetat fram en ny modell för inrapportering av energidata från nämnder och bolagsstyrelser.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.